

احسان لمر

کا کا سید احمد لودین

سید احمد لودین پسر فیض محمد خان لودین در سال (1224 ش - 1855 م) در قندهار متولد گردید، تحصیلات ابتدائی را از علمای فرزانه عصر فرا گرفت.

سید احمد نوجوان استعداد و ذکاوت فوق العاده داشت که بعداً آنرا در دوره تحصیل او ملاحظه مینمائیم.

او شاگرد ممتاز و اول نمره مکتب حربیه دوره شیرعلی خان بوده و افتخار شاگردی چند روزه سید جمال الدین افغان را هم حاصل نمود بود.

به نسبت خوردی سن بعد از فراغت مکتب حربی او را یکی از رتبه های پائینتر در اردو شامل نمودند که برسم احتجاج آنرا ترک نمود و در ختم دوره شیرعلیخان بکابل آمد. در زمانمداری امیر عبدالرحمن خان زندانی بود تا اینکه در او آخر آن آزاد گشت.

فامیل پدری کا کا از تجار ملی زمان شان بودند که کوچه لودیان قندهار بنام ازین فامیل میباشد آنها با علوم عصری و سیاست آشنائی داشتند، و فرزندان این خانواده هم بر همان اساس تربیه میشدند، چنانچه کا کا سید احمد کتابی در علوم حساب بزبان دری نوشته بود که متأسفانه طبع نشده است.

پوهاند هاشمی نوشته اند که کا کا سید احمد:

"در عصر سراجیه منتظم مکتب حبیبیه و عضو فعال مشروطه خواهان شد و رئیس یکی از گروهها بود. درگیر و گرفت مشروطه خواهان محبوس گردید و تا او خرسطانت سراجیه زندانی بود. محمد حسن خان پسر تاج محمد خان داماد کا کا از زبان سید احمد خان نقل قول کرد که:

تعداد مشروطه خواهان متجاوز از 900 نفر بود غالب آنها که مردم با قوم، صاحب نفوذ و دارای اسلحه بودند، ولی نام شان درست نبود. بقول از کا کا نخستین باریک تعداد

افغانهای منور را جمع به تشکیل حزب موافقت شان حاصل شد. در پهلوی آن بعضی از اعضا تعهد کردند که چندین هندوستانها را مستخدم نیز درین جمعیت شامل باشند تا ازین طریق بتوانند اعضای بیشتر را جلب کنند. همان بود که داکتر عبدالغنی خان و یک تعداد دیگر هندوستانیها را شامل جمعیت گردیدند. " 1

بعد از گریو گرفتارها دولت وقت جنبش مشروطه خواهان را بنام « فقره داکتر غنی » عنوان نموده بود، مرحوم پوهنیا ربه نقل قول پدرش (میر صاحب سید قاسم) نوشته که:

" چون سرپرست عمومی مکتب حبیبیه داکتر عبدالغنی بود گمان میرفت که آن مفکوره زاده فکر داکتر غنی است از آنروزندانیا نهضت مشروطه را محبوسین فقره داکتر غنی مینامیدند و روزی زندانبان اطاقی را باز کرده و صدا زد که محبوسین فقره داکتر غنی بیرون بیائید چند تنی بیرون رفتند و کاکا بیرون نشد از او پرسید که توهم درین فقره بندی هستی، کاکا در حالی که داکتر غنی هم در عین اطاق بود با عصبیت دشنامی داد و صدا کرد که:

"زه پخیل پکره کشی بندی یم"

میر صاحب میگفت سخن کاکا راست بود، زیرا فقره مذکور یعنی ظهور مشروطیت به داکتر غنی ارتباط نداشت جوانان آن نهضت اشخاص خردمندی بودند که از خود استقلال رای و اراده داشتند. " 2

منابع دست اول مشروطه خواهان مانند کاکا سید احمد، میر صاحب و... نقش گروپهای روشنفکر افغان را در تشکیل نهضت مشروطیت در قدم اول میداند بناً با حرمت و احترام از زنده یاد شادروان استاد دکتور عبدالغنی و استاد مولوی نجف علی خان فرضیه نقش اول و مؤسس بودن آنها را نمی توان قبول نمود. حکام خود کامه و ظالم در کشور ما عیناً و فقره های بنام اشخاص میساختند که گاهی محکومین حادثه یا به اصطلاح دولتداران «توطعه» نتنها ارتباطی با هم نداشتند بلکه همدیگر را حتی نمی شناختند و هیچ سندی هم از محکومیت آنها بدست شان نمی بود

نباید از سر پرستی یک گروه یا عضویت داکتر عبدالغنی و مولوی صاحب نجف علی خان در مشروطیت انکار نمود ولی موسس و بنیانگذار این نهضت نبودند.

در سال 1918 بین کاکا سید احمد، پسرش عبدالرحمن لودین و تاج محمد خان مذاکرات سری صورت گرفته و عبدالرحمن موظف بقتل امیر شد، اما گلوله بجان امیر اصابت نکرد و حبیب الله خان، مرزا محمد حسین خان مستوفی الممالک (پدر استاد خلیلی) را در پی کشف قضیه موظف نمود زیرا نامبرده در عهد امیر عبدالرحمن خان کوتوال (معادل فرماندان امنیه) کشور بود، در نتیجه عبدالرحمن لودین با غل و زنجیرو زولانه در زندان ارگ کوه قلفی شد و از پدرش کاکا سید احمد که قبلاً در زندان بود اینگونه استفسار شد که:

"برای ما اطلاع رسیده بود که شما عزم کشتن امیر را کرده بودید. چنانچه در شب جشن، پسر شما عبدالرحمن از بام مسجد سه فیر تفنگچه برامیر کرد. چون اجل او نرسیده بود فیر تفنگچه باو اصابت نکرد. بعد از آنکه از مردم و اهالی دو طرفه بازار تحقیق شد همه شهادت دادند که آنها بچشم خود عبدالرحمن پسر شما را دیدند که بالای امیر فیر کرد درین باره چه میگوئید؟ کاکا سید احمد به سید یا قوت شاه خان چرخ لوگری قلعه بیگی گفت که اگر شفاهی جواب بگویم ممکن نزد امیر رفته او (آب) را گاو بگوئید پس اگر خواسته باشید که امیر صاحب حقیقت موضوعی را دریافت کند دست مرا رها کنید که تحریری جواب گویم... قلم برداشته و نوشت: چون امروز حکومت، حکومت اسلامی است و ما میدانیم که حکومت هیچوقت از حق سرکشی ندارد، خود شما میدانید که اگر نفری مقابل مسجد فیر عبدالرحمن را دیده باشند و شهادت دهند معقول است ولی اینکه مینویسید که مردم هر دو طرف بازار او را دیده منطقیاً چطور قبول کرده بتوانیم که آنانی که بسمت مسجد بزیر پای عبدالرحمن قرار داشتند او را دیده باشند چه آنها او را دیده نمی توانستند. پس شهادت شان چگونه مورد اعتبار است؟

این محض یک دسیسه است و بعضی اشخاص برای اینکه حکومت را از خود خوش بسازند ما را در اجرای این عمل معرفی کرده اند. چون او راق جوابات را حبیب الله خان مطالعه کرد گفت که با کشتن آنها مسئولیت روز آخرت را بگردن نمیگیرم." 3

شا دروان کا کا سید احمد منا صفہء عمرش یعنی

32 سال از مجموع 72 سال

را درزند ان بخاطر مبارزه علیه ظلم، استبداد،
بیعدالتی، جهل، بیسوادی و در فقر نگهداشتن عمدی
مردم سپری نمود.

کا کا سید احمد عالی ترین سمبول عشق و علاقه واقعی
بوطن و همهء مردم کشور به علوم جدید، آزادی،
دموکراسی و عدالت بود.

گفت ما دانیم لیک این آب و خاک طفل با یک نیش خند زهرناک
با وجود آمیخت اما جان نشد بهر ما سازنده امکان نشد

یکی از برجسته ترین یادگارها و خدمت کا کا سید احمد سیستم سواد آ
موزی بود که بنا م خودش یعنی :

« طرز کا کا »

شهرت داشت و آن برعکس قاعده بغدادی بجای حفظ کردن حروف، شیوهء
که متکی به آواز حروف بود مانند « آب، آخ، آرد... » را اساس گذاشت
که تا به امروز مروج است.

کا کا همچو دیگر مبارزین انقلابی آن دوره شخص بی ترس و بیهراس
بوده پله بین و زمانه سازو ابن الوقت و چا پلوس نبود، میگویند زمانیکه امان
الله خان عازم پکتیا شده بود، کا کا توسط نامهء از پالیسی های دولت بخصوص
از قوم بازی و قوم پرستی شاه امان الله خان - به مشوره ملکه مادرش - انتقاد
نموده، که اعلیحضرت آنرا معقول دانسته و وعده اصلاح آنرا داد.

همچنان کاکا به دوستان و رفقای خود گفته بود که:

**" طرز حکومتی را که ما و شما میخواهیم نشتد،
پس بیائید که حکومت جمهوری را پیش بیندازیم" 4**

" کاکا با داشتن صراحت لهجه و راستگوئی تا او اسطوره امانیه بین مردم و دربار محترم بود و در اکثر محافل علمی و ادبی شمولیت ورزید و به رای او کار می بستند" 5

کاکا سید احمد بعد از 72 سال عمر پربها و پرافتخار با روشنگری در

14 حوت 1306 ش - 23 جنوری 1927 م

درگذر سنگ تراشی کابل داعی اجل را لیک گفته به رحمت ایزدی پیوسته و در شهدا صالحین در حضیرهء محمد رفیع خان لودین مدفون شد.

وزارت معارف ما در دوره بعد از امانیه در کتب درسی صنوف اول مکاتب ابتدائی و هم کورس سواد آموزی (مبارزه با بیسوادی) بدون نام بردن از کاکا استفاده نمودند و خواستند از یک خدمتگذار واقعی نامی برده شود. امید نام

کاکا سید احمد لودین

سر لوحه بسا مکاتب و کتابخانه ها و دانشگاهها (پوهنتونها) افغانستان شود.

مآخذ

1 - پوهاند سید سعد الدین هاشمی - جنبش مشروطه خواهی در افغانستان
ن - ص 266 جلد اول چاپ سویدن.

2 سید مسعود پوهنیار - ظهور مشروطیت و قربانیان استبداد ، ص 104 و 105 طبع 1375 پشاور.

3 - پوهاند سید سعد الدین هاشمی - جنبش مشروطه خواهی در افغانستان ن - جلد دوم ص 232 چاپ سویدن بقول از محمد حسین بلوچ داماد کا کا سید احمد.

4 - ص 267 استاد هاشمی جلد اول.

5 - ص 61 پوهنیار.